

ואם היה כתוב "וימצה", היה משמע שלא יצא ידי חובתו עד שימצה, לכן נאמר "והנשאר", ללמדנו, אם נשאר⁽²⁴⁴⁾.

ומאי ומה שסיימה התורה, "הטאת הוא", לא בא ללמדנו שהמיצוי הוא גמר ההזאה, אלא ארישא, על תחילת המקרא, דהיינו המליקה וההזאה⁽²⁴⁵⁾, הם המעכבים, הואיל והוא "חטאת".

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: אלא מעתה, גבי מנחה דכתיב [ויקרא ב פסוק ב] וקמץ משם מלא קמצו מסלתה

ומשמנה על כל לבונתה, והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה? והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה", האם הכי נמי נדרוש, שאם ניתותרה⁽²⁴⁶⁾, יאכלוה הכהנים, ואם לא ניתותרה, אלא שחסרו השיריים אחר הקמיצה⁽²⁴⁷⁾, אין בכך כלום⁽²⁴⁸⁾!?

וכי תימא, ואם תאמר, הכי נמי, אכן כן, אם חסרו השיריים אין בכך כלום?

והרי לא יתכן לומר כן! כי תניא, שנינו ט-א ברייתא: אמרה התורה [שם] "מסלתה

244. שיטה מקובצת.

245. כן כתבו התוס' ומוסיפים: ושאר עניני מליקה. פירוש: גם פרטי דיני מליקת חטאת העוף, כגון: "ולא יבדיל". ובפירוש המיוחס לרש"י כתב: על ההזאה.

246. גירסת הגאון יעב"ץ.

247. קושית הגמרא היא [לדעת הצאן קדשים בגירסתו במיוחס לרש"י] בדרך קל-וחומר, אם אפילו שנשאר שיריים, אלא שחסרו מעט, מעכב כמבואר לקמן בברייתא, כל שכן שאם לא נשאר כלום שמעכב. [ולקמן יבואר שאם לא נשאר שיריים כלל, גרוע יותר מחסרו במקצת].

והנה בגמרא מנחות [ט א-ב] נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה. רבי יוחנן סובר: מקטיר הקומץ, וריש לקיש סובר: אין מקטיר הקומץ.

וכתבו התוס': מחלוקת ההיא אינה שייכת לכאן, שם נחלקו על ההקטרה, אם יקטיר אם לא, בניגוד לכאן שמדובר על היתר אכילה, ועל כך לא נחלקו, ולכל הדעות אם חסרו השיריים לא יאכלוה הכהנים. כי כך נאמר "והנותרת מן

המנחה לאהרן ולבניו".

הקשה בפירוש ב, הלא קושית הגמרא היא מפני הדמיון של "והנשאר" ל"והנותרת", וכשם שמעכב שהשיריים צריכים להיות שלמים בשעת ההקטרה ואם חסרו, פסולה המנחה, כן מעכב המיצוי, ואם לא מיצה פסול. אם כן, לרבי יוחנן הסובר שהמנחה כשרה, ובלבד שלא יאכלוה, לא הקשה רב אחא כלום. מאחר שרב הונא לא התייחס כלל להיתר אכילה, ובהחלט יתכן שאסורה באכילה, כשם שרבי יוחנן סובר בשיריים שחסרו שמקטיר קומצה ובכל זאת אסורה באכילה?

ומתוך, שרבי יוחנן מודה שאם חסרו לגמרי, אינו מקטיר הקומץ כמו שאמרה שם הגמרא. ועתה, מבואר היטיב הדמיון בין שיירי מנחה לחטאת העוף שלא נשאר דם למיצוי, וכשם שבמנחה מתעכבת ההקטרה, כן בחטאת. לפיכך, מקשה רב אחא שפיר, שהמיצוי יעכב.

248. הקשו התוס': מהי קושית רב אחא, אף שרבי ישמעאל אינו דורש "והנותרת" לעיכובא, מכל מקום, נוכל לומר שאם נחסרו השיריים, פסולה, מדרשה אחרת, והיא מה שהביאה הגמרא בסמוך "מסלתה ומשמנה"? [ואף רבי

“אם נותר”, שהרי ברור שנותר. (251)

אבל, לגבי חטאת העוף, אין “והנשאר” מיותרת, כי לא ברור שנשאר, הילכך, אפשר לפרש “אם נשאר”, ימצה, ואם לא, לא.

מתיב אבוח דשמואל (ורבי אבין) לרב הונא, הסובר שמיצוי הדם אינו מעכב, מהמשנה במסכת זבחים [סד ב].

חטאת העוף טעונה הזאת הדם, ומיצוי הדם אל קיר המזבח, ואילו עולת העוף טעונה מיצוי בלבד, דהיינו, שאוחז בעוף לאחר שמלק את ראשו, וממצה את דמו על המזבח, ועבודה זאת היא במקום זריקת הדם בקרבן בהמה. ושנינו שם:

אחד חטאת העוף, ואחד עולת העוף, שמלקן ומיצה דמן, במחשבת חוץ למקומן, פסול, ואין בו כרת למי שאוכל אותה, ואם מלקן ומיצה דמן במחשבת חוץ לזמנן, פיגול,

ומשמנה על כל לבונה, והיה יכול לומר “מסלת ומשמן”⁽²⁴⁹⁾, ומה שכתבה התורה ה”א מותרת, הרי זה בא ללמדנו, שההקטרה תיעשה רק אם נשאר כל הסולת וכל השמן וכל הלבונה, **פרט שחטרה סלתה** וכן פרט שחטרה שמנה וכן פרט שחטרה לבונה⁽²⁵⁰⁾, ואז היא פסולה.

וקשה, מדוע לא נדרוש “והנותרת”, אם נשאר יאכלוה, ואם לא, לא, כשם שדרשו דבי רבי ישמעאל “והנשאר”, אם נשאר?

ומתריצין: **אמרי, התם, לגבי מנחה, כתיב והנותרת קרא יתירא כתיב**, כל מה שכתבה התורה “והנותרת”, הוא מיותר [והיה די אם יאמר “וואכלוה אהרן ובניו”], כי ודאי שנשאר שיריים, שהרי נאמר “וקמץ מלא קמצו והקטיר”, וברור שקמץ רק חלק מן המנחה —

הילכך, כיון שהיא יתירה, לא באה לדרשה

ממה שנאמר “מן המנחה”, ומשמע מנחה שלמה, פרט לחסרו שירייה, ומן הפסוק “מסלתה ומשנה” דורשים דרשה אחרת, ונראה כעין סתירה בין שתי הסוגיות? ומתריצים: הגמרא כאן לא דייקה כל כך בהתאמת הדרשות למקראות. ומתריצים עוד בשם רבינו פרץ: רק אחרי שדרשו “מסלתה ומשמנה” שתהא המנחה שלמה בשעת קמיצה, דרשו “מן המנחה” שתהא שלמה לאחר הקמיצה, ומקור הדרשה בכל אופן הוא ממה שנאמר “מסלחתה ומשמנה”. ועיין בחק נתן.

251. כן פירשו תוס'. אבל המיוחס לרש"י מפרש, מפני שנאמר בתורה שני פעמים “והנותרת”, בפסוק ג ובפסוק י. וראה שם בגמרא, כמה דרשות מכמה מקראות. ואכמ"ל.

יוחנן מודה לדרשה זו לגבי היתר אכילה, כמבואר שם].

ומתריצים: כשם שנאמר “מסלתה ומשמנה” לדרשה לעיכובא, כן נאמר כאן “חטאת הוא”. ומה שרב הונא תירץ ש”חטאת הוא” מוסב על “לפני פניו” על הזאה ומליקה, נראה לו, לרב אחא, שהוא תירוץ דחוק.

ומתריצים עוד: אם אכן נדרש “והנותרת” לעיכובא [למרות שנדרש מ”מסלתה ומשמנה”], יש לומר שגם מה שאמרה התורה “והנשאר”, הוא לעיכובא, ואין לחלק ביניהם, כי הלשון שוה.

249. רש"י מנחות [כז א].

250. הקשו התוס' שם בגמרא דרשו להלכה זו

והיבין עליו כרת.

ואחד עולת העוף שמלקה ומיצה דמה במחשבת פיגול. וכולי.

ומה שאמרה "מיצה דמן", היינו בעולת העוף בלבד. ואמנם, בחטאת העוף אם חישוב בשעת מיצוי, לא פיגול, הואיל והמיצוי אינו מעכב.

גופא, תנא דבי רבי ישמעאל: שאם נשאר בדם ימצה, ואם לא, לא ימצה.

ומוכח שרבי ישמעאל סובר שהמיצוי אינו מעכב.

ומדייק אבוה דשמואל: **קתני מיהת, "מיצה דמן"**. וזה מוסב גם על חטאת העוף. והיות ואפשר לפגל בשעת מיצוי, מוכח שהמיצוי מעכב. כי אם המיצוי אינו מעכב, למה יהיה אפשר לפגל (252) בו.

ומתריצין: **הוא, אבוה דשמואל, מוּתִיב לַהּ, הקשה כן, והוא עצמו, מפרק לה, מתרין:**

לצדדין קתני, המשנה מתפרשת לשני צדדים. כלומר, כן פירושה: אחד חטאת העוף שמלקה והזה דמה במחשבת פיגול,

אם מפגלין בה, רבי מאיר סובר: מפגלין בה, מפני שסובר "מפגלין בחצי מתיר", ולדעת חכמים "אין מפגלין בחצי מתיר".

וכתב הרש"ש שאם היינו מפרשים סוגיתנו אליבא דרבי מאיר, מבואר מדוע מפגלין במיצוי בלבד, על אף שהוא "חצי מתיר". אלא, כתב הרש"ש, שדוחק לומר כן.

על כן כתבו הלקוטי הלכות והמקדש דוד [ז ה], שמוכרח לומר למאן דאמר מיצוי מעכב, שההזאה והמיצוי הם שתי עבודות נפרדות ושני מתירים, כל אחד בפני עצמו, ואין חצי מתיר. מה שאין כן שפיכת שיירי חטאות הפנימיות היא עבודה אחת עם מתנות [זריקת] הדמים, הילכך סוברים חכמים שאין מפגלין בה בלבד, מאחר והוא חצי מתיר.

הקשה הלקוטי הלכות, שעדיין קשה. כי במסכת יומא [כד ב] מובאת ברייתא, שזר המזה דם חטאת העוף חייב מיתה, כדין זר העובד עבודת הכהנים. והכלל הוא: זר חייב מיתה רק אם עבד "עבודה תמה", דהיינו עבודה שאין אחריה עבודה אחרת,

אם כן, אם נאמר שהזאה ומיצוי הם שתי עבודות, יוצא מכך שההזאה אינה "עבודה

252. הקשו המנחת חינוך [מצוה קמד] והרש"ש: אף המקשן, הסובר שמה שאמרה המשנה "מיצה דמן" היינו מיצוי שלאחר הזאה בחטאת העוף, מודה שמיצוי הדם אינו מתיר לברו בלי ההזאה, אם כן, המיצוי הוא "חצי מתיר", והרי קיימא לן [יבואר בהמשך] "אין מפגלין בחצי מתיר". ואיך עלה על דעתו לפרש שמפגלין במיצוי בלבד? וכן הקשה החזון איש [זבחים סימן יז ס"ק ח].

ומבאר הרש"ש, שהמקשן סבר כי מה שאמרה המשנה "מיצה", כולל הזאה ומיצוי. אבל בהמיוחס לרש"י מפרש שלדעת המקשן מפגל במיצוי בלבד, וזה לשונו "קתני מיהת מיצה דמן, אלמא דמיצוי נמי מעכב בחטאת העוף הואיל ומצי מפגל בו כמו בהזאה". [ועיין הערה 242 בשם שיטה לא נודע למי ופירוש א, שכתבו שהמיצוי הוא עיקר חטאת].

והנה, מבואר לעיל [הערה 238] שמשמע מהגמרא [זבחים נב א] שהמיצוי בחטאת העוף, דומה לשפיכת שיירי בחטאות הפנימיות. לדעת מאן דאמר שהשפיכה מעכבת. והנה, בשפיכת שיירי חטאות פנימיות נחלקו רבי מאיר וחכמים

ועל כך קשה, והא **תנא דבי רבי ישמעאל** **התם** במסכת זבחים [נב א]: **שיריים מעכבין**.

ושם בתחילת הסוגיא סברה הגמרא שרבי ישמעאל אמר כן בחטאות הפנימיות, ששפיכת דם שירייהן אל יסוד המזבח מעכבת את הכפרה, בניגוד לדעת רבי עקיבא הסובר שאינה מעכבת.

ושם אמר **רב פפא**: לא נחלקו על כל שפיכת שיריי דם חטאות הפנימיות שאינן מעכבות, אלא: **מיצוי דם הטאת העוֹף איכא בינייהו**, בכך נחלקו, שרבי עקיבא סובר שאינו מעכב, ורבי ישמעאל סובר שמעכב. וקשה דברי רבי ישמעאל הסותרים?

ומתרצינן: **תרי תנאי אליבא** (253) **דרבי ישמעאל**. אכן, הברייתות סותרות, והם של שני תנאים. האחד שנה שרבי ישמעאל סובר שהמצוי מעכב, והשני שנה לדעת רבי ישמעאל שאינו מעכב.

מתניתין:

המשנה ממשיכה לבאר, בשאר הזבחים

אימתי מועלין בהם. והכלל הוא: כל קדשי הגוף מועלין בהן משעה שהוקדשו קדושת הפה עד גמר עשיית מצותן. ומשעה שנתקדשו קדושת הגוף הוכשרו ליפסל בנגיעת טבול יום ומחוסר כפורים, ובלינה, כמבואר במשנה הקודמת.

עולת העוֹף, מועלין בה משהוקדשה.

נמלקה, הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ובלינה.

מיצה דמה [מיצוי עולת העוֹף הוא במקום זריקת דם בבהמה, וכמו הזאת הדם בחטאת העוֹף. כמבואר בסוגיא הקודמת] **חייבין עליה משום פיגול נותר וטמא. ומועלין בה**, אף בכשרה, שהרי אינה נאכלת לכהנים, אלא עולה כליל לה' על המזבח,

ואפילו אחר שנשרפה ונעשית אפר **עד שתצא לבית הדשן**. "בית הדשן" הוא מקום מחוץ לעזרה, ששם הוציאו אפר קרבנות שנקטרו על המזבח. ועד הוצאת האפר למקום ההוא, לא נגמרה מצוותה, ועדיין היא "מקדשי ה'", ומועלין בה. ומכאן ואילך נעשית מצותה ויצאה מידי מעילה.

מפני ששפיכת שיריים אינה מעכבת, הוי הזריקה עבודה תמה].

מפני שמבואר שם [כה א] בתוס' ישנים, שברייתא ההיא סוברת כמאן דאמר: מיצוי מעכב – וחוזרת הקושיא, אם המיצוי היא עבודה בפני עצמה, למה חייב זר המזה מדם חטאת העוֹף?

הלקוטי הלכות אינו מתרץ.

253. גירסת השיטה מקובצת.

תמה", ולמה חייב זר מיתה עליה?

בשלמא, אם היינו סוברים שהזאה ומיצוי הן עבודה אחת, ואין אחרי עבודה אחת זו עבודה אחרת, מובן, מדוע חייב מיתה, מפני שהיא חלק מעבודה תמה. אבל אם הם שתי עבודות, קשה כנ"ל.

ואין לתרץ שהברייתא ההיא סוברת כמאן דאמר שהמיצוי אינו מעכב, ולדבריו, ודאי שההזאה אין אחריה "עבודה", כיון שהמיצוי אינו מעכב [כשם שזריקה בכל הקרבנות היא עבודה תמה, אף שמצוה לשפוך השיריים. אלא

ובגמרא יבואר.

חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא.

פרים הנשרפין, והם פר העלם דבר של צבור, ופר כהן המשיח, ופר יום הכפורים, ושעירים הנשרפין, והם שעיר יום הכפורים ושעיר עבודת כוכבים. כל אלו נקראים "נשרפים" מאחר שהם נשרפים מחוץ לעזרה, בשרן עורן ופרשן, ואין להם היתר לכהנים כלל. [ואימוריהם נקטרים על גבי המזבח]. לפי הכלל, שכל חטאת שמזין דמה בפנים ההיכל דינה לישרף מחוץ לעזרה,

ומועלין בהן, אף בבית חדשן, עד שיותך⁽²⁵⁵⁾ הבשר, נשרף ונעשה אפר, והוא גמר מצותן⁽²⁵⁶⁾.

העולה, עולת בהמה, מועלין בה משחוקדשה.

נשחטה, הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ובלינה.

מועלין בהן משחוקדשו.

נשחטו, הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים⁽²⁵⁴⁾, ובלינה.

משנזרק דמה, חייבין עליה משום פגול נותר וטמא. ואין מועלין בעורה⁽²⁵⁷⁾ מפני שזכו בו הכהנים, כמו שנאמר [ויקרא ז] "עור העולה אשר הקריב, לכהן לו יהיה", משעת זריקת הדם, והיא שעת זכיית המזבח בבשר, אבל מועלין בבשר, הואיל ואין לבשר היתר לכהנים, והיא כליל לה'⁽²⁵⁸⁾, עד שהעולה

חוזר דמון, כמצותן, על הפרוכת ועל מזבח הזהב, ויש מהן שמזין דמן בקודש הקדשים,

254. כתבו התוס': לגבי שיהיו מותרים לאכילה, אין נפקא מינה אם נפסלו אם לא, כי בכל אופן הם נשרפים ואינם נאכלים.

ואילו לגבי אם אימוריהם נפסלו בנגיעת טבול יום, אם הם קרבנות יחיד, והם כל הנשרפין, חוץ מפר ושעיר של יום הכפורים, נפסלים להקטרה.

ואילו פר ושעיר של יום הכפורים, שהם קרבנות ציבור [הואיל וזמנן קבוע. רש"ש], ואף אם נפסלו נקטרים, ולכאורה אין נפקא מינה בפסילתם?

מכל מקום, מפני שנפסלין, נשרפים בנפרד משאר חטאות שלא נפסלו, כמבואר במסכת זבחים [קד ב].

255. גירסת השיטה מקובצת.

גזור מלשון "תוך", רצונו לומר עד שיעשה הבשר חלול ויתהפכו חלקיו באש עד שידמה לספוג הים, והענין הזה יהיה בבשר אחר שישרף לגמרי.

וכתב התוס' יום טוב על דבריו, שכתב כן לפי שגרס "שיתוך" מלשון תוך, ואילו במסכת זבחים [סוף פרק יב] גרס "שיותך", לפיכך מפרש שם שהוא מלשון התכה והמסה בתחילת השריפה.

ומבאר, ששם הוכרח לפרש מלשון התכה בתחילת השריפה, מפני שהמשנה ההיא היא לדעת רבי שמעון הסובר כן, ושם בברייתא מבואר שחכמים חולקים עליו, וסוברים עד שיעשה אפר.

257. גירסת השיטה מקובצת.

258. כתבו התוס' [ד"ה אין מועלין בעורות]

256. הרמב"ם בפירושו המשנה מפרש: יותך,

תצא לבית הרשן, והוא גמר מצותן (259).

הטאת ואשם וזבחי שלמי צבור, והם כבשי עצרת הבאים עם שתי הלחם, מועלין בהן משהוקדשו.

נשחטו — הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים, ובלינה.

נזרק דמן, חיביין עליהן משום פיגול נותר

וטמא. ואין (260) מועלין בבשר, מפני שיש לו היתר לאכילת כהנים, ויצאו מכלל "קדשי ה'". אבל מועלין באימוריהן עד שיצאו לבית הרשן.

שתי הלחם המובאים בעצרת, מועלין בהן משהוקדשו.

קרמו פניהם בתנור, (261) שהוא השלב הראשון בתחילת אפייתם, המכשירים

קדושת הגוף, ליפסל בטבול יום וכולי? והרי התנור הוא כלי שרת, וכלי שרת מקדש בהכנסה בלבד, כשם שכלי שרת מקדש את המנחה [בהמשך המשנה]?

ומתוצים: אין די בהכנסה לתנור, כי מה שכלי שרת מקדש את הנכנס בו, היינו דוקא אם בהכנסה ראוי לעשות בו את המשך העבודה, כגון: מנחה [בהמשך המשנה] שמביאה אפויה בתוך הכלי, והכהן קומץ ממנה, אבל בהכנסה בלבד לתנור אינה ראויה להמשך העבודות עד שיקרמו פניה, ונקרא לחם. ולפי השיטה מקובצת מתוצים התוס' תירוץ נוסף, שאכן לגבי טבול יום ומחוסר כפורים, אין צורך בקרימת פנים, אלא שהמשנה אמרה כן לגבי היתר שחיטת הזבח.

התוס' מוסיפים כאן כמה דיבורים, ותמהו המפרשים, עיין רש"ש וקרן אורה ולא הבינו פשר דברי התוס'.

ובחק נתן מבאר: לתוס' היה קשה עוד קושיא, והיא: כדי ליפסל בטבול יום אין צורך שיוקדש קדושת הגוף, הלא משעה שהוקדשו קדושת הפה לשם מנחה, הוי "חולין שנעשו על טהרת הקודש", ושומרם בקדושתם, וכקודש דמי, כמבואר בכמה מקומות בש"ס [עיין חולין לה ב] וממילא נפסלים בנגיעת טבול יום אף בלי שיוקדשו קדושת הגוף?

ומתוצים התוס', שהתנא של משנתנו אינו

"דמאתר שזרק דמה זכה המזבח בבשר והוי ליה "קדשי ה'".

מלשון זה מדייק התקנת עזרא, שהתוס' סוברים שהקדושה על הבשר באה משעת זריקה, ואף על גב שמועלין בבשר לפני הזריקה? צריך לומר שקדושה ההיא חלפה לה בשעת היתר שחיטה או היתר זריקה או היתר אכילה, ובאה קדושה חדשה על ידי הזריקה. והיא סברא מחודשת!

[ולעיל הערה 172, הובאו דברי התקנת עזרא, שחקר באימורי קדשים קלים, האם נמשך עליהם דין מעילה שלפני הזריקה, או שהוא דין מחודש].

והתוס' עצמם לא סוברים כן לקמן [י ב ד"ה הכל]. עיין שם.

259. העולה נשרפת על המזבח, וגמר מצותה היא ביציאה לבית הרשן. אבל פרים ושעירים הנשרפים, מוציאים החוצה ונשרפים בחוץ, הילכך, אין גמר מצותה בהוצאה אלא בשריפתה בחוץ. תוס'.

260. גירסת השיטה מקובצת.

261. הקשו התוס': למה לי קרימת פנים בתנור, הלא התנא של משנתנו סובר שהתנור מקדש את הלחם, אם כן, בהכנסה לתנור כבר נתקדש

שכחיטה בזבח, הוכשרו ליפסל בטבול יום, ובמחוסר כפורים, ובלינה. (262)

את זה, אם תנור מקדש, נאפה ביום טוב, כדי שלא יפסל בלינה, וזו דעת משנתנו. ולפיכך נפסל בטבול יום. ואם אינו נאפה אלא מערב יום טוב, אין התנור מקדש כלל, לא לגבי פסול לינה, ואף לא ליפסל בטבול יום.

ולדעת פירוש המיוחס לרש"י והמהר"א בשיטה מקובצת, נאפה בערב יום טוב, והתנור מקדש לגבי פסול טבול יום, אלא שאינו מקדש לגבי פסול לינה.

והנה, קושיא כזו מקשה הגמרא במסכת מנחות [צה ב]. שם אמרה המשנה שאפיית שתי הלחם ולחם הפנים היא בפנים, כלומר בכלי שרת בעזרה. והקשה "אדם קשה שהוא קשה כברזל", והוא רב ששת, שאם כן, נפסל בלינה? ולדעת תוס' שם, מסקנת הגמרא היא "תברה! מי ששנה זו לא שנה זו". כלומר, מי ששנה שאפייתה בפנים, אינו יכול לסבור שאפייתה בערב יום טוב וערב שבת, ומי ששנה שאפייתה אינה דוחה שבת ויום טוב, אינו יכול לסבור שאפייתה בפנים. והיא מסקנת התוס' בסוגיתנו. וכתבו הגרי"ז [שם] והמקדש דוד [סימן ג] שדעת הרמב"ם היא כדעת המפרשים כאן, הסוברים, שהדינים אינם סותרים, אלא שלגבי פסול לינה, אין התנור מקדש. שהרי הרמב"ם פסק [פרק ח מהלכות תמידין ומוספים הלכה ז] שאפייתן בפנים, ובכל זאת פסק שאינם דוחים את השבת ויום טוב.

ומבאר המקדש דוד, על פי המבואר [בהערה הקודמת] שהתנור מקדש רק בקרימת פנים בתנור, ולא בהכנסה לכלי בלבד, מפני שכלי שרת מקדש רק כשנעשה כל הראוי לעשות בו, מוכח, שהכנסה לתנור אינו כשאר קדושת כלי שרת, אלא הגדרה חדשה של קידוש על ידי תיקון הדבר לעבודה, ובהגדרה חדשה זו של קידוש בכלי לא נאמר פסול לגבי "לינה". ועיין חזון איש [מנחות סימן כד ס"ק יא].

סובר כן, וסובר ש"חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקודש דמי", ודינם כחולין שאינם נפסלים בנגיעת טבול יום, עד שיוקדשו קדושת הגוף.

והנה החק נתן כתב כן בהשערה בעלמא. וכדבריו אכן מפורש בפירוש ב [ודבריו בכל המסכת דומים מאוד לדברי התוס'] שהיא קושיא נוספת.

262. פסול לינה בשתי הלחם

יש ספרים מובא בתוס' וכן כתב בפירוש המיוחס לרש"י שאינם גורסים "ובלינה".

וטעמם, מפני שאפיית שתי הלחם אינה דוחה שבת ויום טוב, והיו נאפות בערב יום טוב ובערב שבת, נמצא שבבוקרו של עצרת נפסלו ב"לינה", ואיך יביאום לקרבן?

על כן, מוכרח לומר שאין להם פסול "לינה". [מבואר על פי הצאן קדשים].

אבל התוס' גורסים "ובלינה", וסוברים שיש להם פסול "לינה", אלא, שהתנא של משנתנו על כרחך סובר תנור מקדש, ואם תנור מקדש הרי אפייתן דוחה יום טוב ושבת ונאפות ביום טוב, כמבואר במסכת מנחות [עב ב].

והשיטה מקובצת מביא בשם מהר"א, וכן כתב רבינו גרשום, שאף הסובר שנאפה בערב יום טוב, יכול לגרוס "ובלינה", מפני שהוא סובר שנפסלים בלינה רק לאחר הגעת זמן אכילתם, ולא מן הכנסתם בתנור.

וראה בקרן אורה ושפת אמת בכיבור הדבר שהתנור מקדש לענין טבול יום ומחוסר כפורים ואינו מקדש לגבי לינה. ולכאורה אינו מובן, איך התנור מקדש לחצאין? ובקונטרס אחרון בשו"ת נודע ביהודה כתב, שהיא הלכה עמומה. ועיין שם.

סיכום: לדעת התוס', שני הדינים סותרים זה

והוכשרו לשחוט עליהן את הזבח, כמו שאמרה התורה [ויקרא כג] "והקרבתם על הלחם שבעת כבשים" וגומר, ובקרימת פניהם בתנור הם נקראים "לחם", אבל לפני השלב הזה לא הגיע הכשר שחיטת הזבח.

נזרק רמז של כבשים, חייבין עליהן, על שתי הלחם, (263) משום פיגול, כלומר, אם חישוב בשחיטת הזבח, על מנת לאכול הלחם חוץ לזמנו, נתפגל הלחם (264) נותר וטמא. ואין בהן מעילה, מאחר שהם נאכלים לכהנים.

לחם הפנים, מסודרין אותו על השולחן מדי שבת בשבתו, מועלין בו משהוקדש (265).

קרם בתנור, הוכשר ליפסל בטבול יום, ובמחוסר כפורים, (266) ולהסדר על גבי השלחן, אך עד שלא קרם בתנור אינו נקרא "לחם", ואינו ראוי להיסדר על גבי השלחן.

קרבן הבזיכין, שני בזיכי לבונה שהיו מסודרין על שתי מערכות לחם הפנים, וכשמסלקין הלחם בשבת, מקטיר הבזיכין על מזבח החיצון. והקטרת הבזיכין מתירה את הלחם לאכילת כהנים, כזריקה בבהמה

וכהקטרת קומץ המנחה, חייבין עליו משום פיגול, כלומר, אם חשב בשעת סילוק הבזיכין שהיא כקמיצת הקומץ או בשעת הולכה או בשעת הקטרה, על מנת לאכול לחם הפנים חוץ לזמנו, הריהו פיגול. וכן חייבין עליו משום נותר וטמא. ואין בו מעילה, כי אז נאכלים לכהנים.

המנחות, מנחות יחיד, מועלין בהן משהוקדשו.

קדשו בכלי, הביאה לעזרה ונתנה בכלי שרת (267), הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה.

קרב הקומץ על המזבח, חייבין עליו [עליה (268)] משום פגול כלומר, אם בשעת קמיצה, או בשעה שנתן הקומץ לכלי שרת, או בשעה שמוליכו למזבח, או בשעה שזרקו לאישים, חישוב לאכול או להקטיר ממנו חוץ לזמנו. וכן חייבים עליה משום נותר וטמא.

ואין מועלין בשיריים מפני שהם נאכלים לכהנים, אבל מועלין בקומץ עד שישרף כולו, ויצא לבית הדשן.

"ובלינה", אף לדעת תוס' [לעיל הערה 262], מפני שלכולי עלמא אין אפיית לחם הפנים דוחה שבת, ונאפות מערב שבת ונאכל בשבת הבאה. ולפי המבואר [שם], לכאורה אינו נכון. שהרי התוס' כתבו [מנחות צה ב] "תברה מי ששנה זו וכולי" גם על לחם הפנים. והשיטה מקובצת מביא בשם מהר"א, שמי שגורס "ובלינה" סובר שנפסלים בלינה לאחר זמן אכילתם.

267. מבואר על פי רש"י [שבועות יא א].

268. כל המגיהים לא הגיהו כאן, וברור שצריך לגרוס "עליה" על המנחה.

263. במיוחס לרש"י כתב על הלחם. ופשוט הוא שהרי על הכבשים כבר אמרה המשנה לעיל "זבחי שלמי ציבור". ועוד, הרי המשנה מדברת כאן בענין שתי הלחם. ומה שכתבו התוס' "על הכבשים", כוונתם לומר גם על הכבשים. וכן הגיה החק נתן. או שיש לתקן בתוס', וכמו שהגיהו הרש"ש והקרן אורה.

264. פירוש המיוחס לרש"י.

265. גירסת השיטה מקובצת.

266. כתב התפארת ישראל, כאן לא גורסים

נמרא:

בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח, ושמו אצל המזבח".

אחרי(269) שכהן התורם ירד, עלו כהנים לראש המזבח, וגרפו במגרפות את אפר הנשאר, לאמצע המזבח. מקום זה נקרא "תפוח" על שם צבירותו. ופעמים שהערימה שהצטברה על התפוח היתה [שיעור גוזמא] של כשלוש מאות כור.

ובזמן שרבה הדשן הורידוהו מעל המזבח, והוציאוהו אל מחוץ לירושלים, למקום הנקרא "שפך הדשן". והוא הנקרא "הוצאת הדשן".

כמו שאמרה התורה(270) [שם] "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה, אל מקום טהור".

שנינו במשנתנו: ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן.

אפר בשר עולה ואימורי כל הקרבנות, כשהן נשרפין ומתעכלין ונעשים אפר, נקרא "דשן".

כל יום היה הכהן תורם את הדשן, והוא הנקרא "תרומת הדשן". כיצד? נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח, ופינה את הגחלים שלא נתאכלו היטיב לכאן ולכאן, חתה מן הגחלים והדשן שנתאכלו היטיב אל תוך המחטה, והורידו. וצברו על רצפת העזרה לצד מזרחו של כבש רחוק שלשה טפחים מן הכבש. והוא הנקרא "מקום הדשן", ושם נבלע במקומו.

כמו שאמרה התורה [ויקרא ו] "זאת תורת העולה, היא העולה על מוקדה על המזבח, כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו. ולבש הכהן מדרו בד ומכנסי בד ילבש על

ומוספין הלכה יג] חקר בדין הוצאת הדשן, אם הוא מן התורה או מדרבנן. ומסיק, שאינה מצוה מצד עצמה, אלא, דמוכרחים אנו להוציא את הדשן כדי לפנות מקום המערכה. ומה שאמרה התורה "והוציא את הדשן", אינו מצוה, אלא כוונת התורה לומר, שכשיוציאו את הדשן "ולבש בגדים אחרים" משום דרך ארץ, כמבואר [בהערה 273]. ומוכיח כן, ממה שלא מנו מוני המצוות למצוה זו של הוצאת הדשן. ועוד, לשיטת הרמב"ם [מובא בהערה שם] שהיו מוציאים כל יום, אם תמצא לומר שהיא מצוה מן התורה, למה אמרה המשנה [במסכת תמיד שם] שברגלים היו משאירים את התפוח מפני כבוד המזבח?

וכן מוכיח משיטת שאר הראשונים שמזמן לזמן היו מוציאים, ואם הוי מצוה מן התורה,

269. כן מבואר במשנה במסכת תמיד [תחילת פרק שני] "ראוהו אחיו שירד [תורם את הדשן שירד מן המזבח והמחטה של תרומת הדשן בידו. רש"י זכחים כ א] והם רצים ובאים מהרו וקדשו ידיהם ורגליהם מן הכיור [להוציא את הדשן שבמקום המערכה או לסלקו לתפוח שבאמצע המזבח. רש"י שם] נטלו את המגרפות ואת הצינורות ועלו לראש המזבח. החלו מעלין באפר על גב תפוח".

וכן מבואר ברמב"ם [פרק שני מהלכות תמידין ומוספין הלכה יג], וכן כתב כאן בפירוש המיוחס לרש"י.

אבל השיטה מקובצת כתב כאן בשם תוס', שתרמו את הדשן מן התפוח.

270. המשנה למלך [פרק ב מהלכות תמידין

נחלקו אמוראים עד מתי מועלים בדשן. לדעת רב: עד ל"תרומת הדשן", והנהנה מן אפר התפוח, אחרי הרמת הדשן⁽²⁷¹⁾, — לא מעל. ולדעת רבי יוחנן: מועלין באפר עד הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה, שאז הוא גמר מצותו, אף שכבר נתרמה תרומת הדשן.

איתמר: הנהנה מאפר תפוח שעל גבי המזבח,

רב אמר: אין מועלין בו. ורבי יוחנן אמר: מועלין בו.

הגמרא מפרשת: אם נהנה מן האפר לפני

תרומת הדשן, כולי עלמא לא פליגי דמועלין בו מאחר ועדיין לא נעשית מצותו, ועדיין צריך לתרום הדשן, כי פליגי, במה נחלקו? לאחר תרומת הדשן, כשהדשן צבור על ה"תפוח".

ובאיזה סברא נחלקו,

רב אמר: אין מועלין בו, שהרי נעשית מצותו ב"תרומת הדשן". ורבי יוחנן אמר: כיון דכתיב [שם] בהוצאת הדשן "ולבש הכהן מרו בד וגו' ולבש בגדים אחרים"⁽²⁷²⁾, והם בגדי כהונה, וכיון דצריך לבגדי כהונה⁽²⁷³⁾ להוצאת הדשן, מוכח שבקדושתיה

איזה שיעור יש לדבר.

ותמה הקרן אורה, הרי רבי יוחנן [לקמן] סובר שמועלין אף אחרי ההתרמה, עד להוצאה שאז נעשית מצותו, מוכח, בלי ספק שיש מצוה דאורייתא בהוצאה. וכן תמה החזון איש [זבחים סימן כ ס"ק א].

וכן מוכיח התקנת עזרא מדברי השיטה מקובצת [הערה שם] המבאר דברי רבי יוחנן, שהואיל וצריך להוצאת הדשן בגדי כהונה מצוה היא. ואף רב אינו חולק על עצם דין הוצאה שהיא מצוה, אלא שסובר שכיון שאין קביעות להוצאה, אין מועלים בו, כמבואר שם.

271. השיטה מקובצת מוסיף "וקודם שעשו שום עבודה והקטרה מאותו יום. דאם לא כן [אלא, שהיום כבר הקטירו, ומעורב כבר דשן חדש] הוי לפני תרומת הדשן מן אותו יום". כלומר, מדבריו משמע, שתרומת הדשן צריכה להיות דוקא מהדשן של אותו היום.

ובמשנת רבי אהרן [סימן ח אות ב] מקשה על דברים אלו מכמה צדדים, האיך תחול קדושה חדשה לגבי דין מעילה בגלל ההקטרה החדשה, הרי כבר פקע מן האפר דין מעילה בתרומה

שכבר נתרמה [אליבא דרב] וכבר נעשית מצותו. [וביתר ביאור: הרי ההקטרה החדשה אינה על אפר התפוח, אלא על עצי המערכה, ואפר התפוח כבר נתנם. האם נאמר שחל דין חדש של תרומה על כל האפר שעל כל המזבח?!]. ועוד, וכי אם יחזור ויתרום מאפר התפוח, יועיל לרשן שעל עצי המערכה?! ועיין לקמן [הערה 281] המשך דבריו.

272. גירסת פירוש המיוחס לרש"י וראה בגליון הש"ס ובפירושו ב.

273. במסכת יומא [כג ב] נחלקו אמוראים. רבי יוחנן סובר, שלהוצאת הדשן צריך ארבעה בגדי כהונה, ומה שכתבה התורה "בגדים אחרים" היינו פחותים מהם, כגון שחקי בגדים או פשתן שאינו מוצהב ואין דמיהם יקרים, שהאפר מלכלכם בנושאם חוץ למחנה, וגנאי הוא למלך שיהא משמש בהם על המזבח בעבודת אכילה. אלא, שלדעת רבי אליעזר מותרת עבודה זו בכהנים בעלי מום. וריש לקיש סובר, שהיא נעשית בשני בגדי כהונה, כתנת ומכנסיים בלבד. וכתבו התוס' [בשיטה מקובצת]: רב הסובר

קאי שהוא עומד בקדושתו, עד להוצאתו אל מחוץ למחנה (274).

הגמרא מביאה את משנתנו, ומשמעה כרבי יוחנן.

שאינ מועלין בו, יכול לסבור כרבי יוחנן במסכת יומא, מפני שהוא סובר, שאף על גב שלרבנן צריך כהן כשר עם ארבעת בגדי כהונה להוצאת הדשן, מכל מקום, הואיל ואינה עבודה קבועה, כי אין לה זמן קבוע, אינה עבודה חשובה לגבי דין מעילה, בכדי שימעלו בו עד לאותה הוצאה. ואילו רבי יוחנן הסובר שהיא עבודה, ועד לעבודה זו מועלין באפר, יכול לסבור כריש לקיש שם שמספיק שני בגדי כהונה לרבי אליעזר, ומותרת ככהן בעל מום, הואיל וצריך לבגדי כהונה, מצוה היא ועד לאותה מצוה מועלין בו, ולא נקרא "נעשית מצותה".

הרמב"ם [פרק שני מהלכות תמידין ומוספין הלכה יג] שהיו מוציאים כל יום חוץ מימי שלש רגלים. ועיין במשנה למלך [שם] המאריך בשיטותיהם, ומבואר לעיל הערה 270.

274. כתב הרמב"ם [פרק שני מהלכות מעילה הלכה יד] "דשן המזבח החיצון בין קודם הרמה בין אחר הרמה, מועלין בו. ומשמע מדבריו, שמועלין בדשן אף אחרי ההוצאה לבית הדשן. ומה שלדעתו מועלין בדשן אחרי הרמת תרומתו, הוא מפני שפסק כרבי יוחנן. אבל מה שמועלין בדשן אף אחרי ההוצאה, קשה, כי גם רבי יוחנן לא אמר שמועלין אלא "עד שתצא לבית הדשן"?

ומבארים הכסף משנה והר"י קורקוס, שדברי הרמב"ם הם על פי מה שאמרה הגמרא [לקמן יא ב ועוד בכמה מקומות] שתרומת הדשן הוא דין מיוחד שאף על פי שנעשית מצותו מועלים בו. ובהמשך יבואר.

עוד כתב הרמב"ם [פרק ב מהלכות תמידין ומוספין הלכה טו] "ואף על פי שאין הוצאתו לחוץ עבודה, אין בעלי מומין מוציאים אותו.

וכשמוציאים אותו לחוץ לעיר מניחין אותו במקום שאין הרוחות מנשבות בו בחזרה ולא חזירים גורפין אותו, ולא יפזרנו שם שנאמר: ושמו, שיניחנו בנחת. ואסור ליהנות בו".

והשיג עליו הראב"ד: "זה [כלומר, הפסוק "ושמו"] לא נאמר אלא על תרומת הדשן, ואין מעילה אלא בתרומת הדשן.

עוד כתב [פרק יט מהלכות פסולי המוקדשין הלכה יג] "כל הנשרפין של הקדש אפרם מותר, חוץ מדשן מזבח החיצון והפנימי ודישון המנורה. והשיג הראב"ד: הרמת הדשן.

ולכאורה דברי הרמב"ם סותרים, שבהלכות תמידין ומוספין כתב איסור הנאה בלבד "אסור ליהנות בו", ואילו בהלכות מעילה כתב "מועלין בו". והרדב"ז סובר בדעת הרמב"ם שאכן מועלין ממש, ומה שלא כתב כן בהלכות תמידין ומוספין, הוא, מפני שאינו עוסק שם בהלכות מעילה. אבל הצאן קדשים והקרן אורה נקטו בדעתו שאין איסור מעילה, אלא איסור בעלמא. על כל פנים, אף אם ננקוט כן, גם כן צריך ביאור איזה איסור יש בו, הרי כבר נעשית מצוותו?

סיכום: הראב"ד סובר: איסור מעילה הוא על תרומת הדשן בלבד. ואף אחרי הנחתה על רצפת העזרה. ואילו על הדשן אין איסור כלל אחרי ההוצאה, לדעת רבי יוחנן שהלכה כמותו.

והרמב"ם אינו מחלק בין הדשן לבין תרומת הדשן ולעולם אסור ליהנות בו, אף לאחר ההוצאה.

ועל מה שכתבו מהר"י קורקוס והכסף משנה שהרמב"ם למד כן ממה שאמרה הגמרא שלעולם אין נהנין ממנו אף שכבר נעשתה מצותו. הקשו נושאי כלי הרמב"ם, שהרי שם מדובר על תרומת הדשן, ולא על שאר הדשן. ועיין בברכת הזבח ובקרן אורה.

תנן: מועלין בהן עד "שתצא לבית הדשן", משמע: אף לאחר תרומת הדשן, עד הוצאת הדשן לבית הדשן. קשיא לרב, הסובר שאין מועלין אחרי תרומת הדשן.

ומתצינן: אמר לך רב: אימא (275) פרש את המשנה: מועלין בהן עד שתראה לבית הדשן, כלומר, עד שתהא ראויה להוצאה,

והוא עד שעת תרומת הדשן, שמשם ואילך הותר להוציאו.

מיתיבי, הגמרא מביאה משנה להקשות על ט-ב רב, ממה ששנינו במסכת זבחים [פה ב]: הצמר שבראשי כבשים ושער שבוקן תיישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים, בזמן שהם מחוכרים [כבשר] יעלו [למזבח

הוי עבודה ממש, ועצם הישארותה שם על רצפת העזרה הוא חלק מעבודה זו, לפיכך על הדשן התרום יש חיוב מעילה ממש. וכיון שכן, לא בא הפסוק לומר שיש עליו דינים, אלא קדושת עבודה. וממילא מבוואר שאין ללמוד ממנה לשאר הדשן, שעליו בודאי אין דין עבודה אחרי ההוצאה [אלא עד להוצאה לדברי רבי יוחנן מפני שצריך לבגדי כהונה].

סיכום: לדעת הרמב"ם, מ"ושמו" הנאמר בתרומת הדשן נלמד שיש "דינים" על הדשן. "דינים" אלו באים להורות על החפצא של הדשן שיש עליו "איסור" ושם "קודש". ולא בא להורות איסור מעילה, כיון שאין עליהם שם "עבודה". וכיון שכן, אין חילוק בין הדשן הנתרם לבין שאר הדשן, ובכולם יש איסור הנאה אחרי הנחתם, ואין בהם מעילה. ואילו לדעת הראב"ד, "ושמו" בא להורות דין "עבודה" על תרומת הדשן בלבד, אף אחרי הנחתה, וממילא יש עליה איסור מעילה ממש, ולא על שאר הדשן אחרי הוצאתו.

וכתב הגרי"ז [כריתות ו א] שהוא איסור מחודש. ועוד כתב שאין להתפלל על איסור קודש בלי איסור מעילה, שהרבה כמותו מצאנו, עיין לעיל [הערה 54 והערה 213].

275. גירסת השיטה מקובצת.

ומבאר הגר"ח בחידושו, שהרמב"ם סובר, כיון שדרשו חכמים [פסחים כו א תמורה לד א] "ושמו", שיניחנו בנחת, שלא יפור, נמצא שיש עליה דינים אף אחר הנחתה על רצפת העזרה, וכיון שיש עליה "דינים", לא פקעה קדושתן מהן. ומכל מקום, לא נאמר בפסוק זה לשון "איסור", וממילא פשוט הוא שלא יחוייב שתהא בה מעילה. ואכן, אין בה מעילה הואיל וכבר נעשית מצותה, ואין בה שום "עבודה" לעשות. אלא, שעל חפצא של הדשן יש עליה "דינים", והיות וכן, הרי היא עדיין בקדושתה לגבי איסור הנאה. הילכך כיון שעל שאר הדשן יש גם כן "דינים" כגון: מקום הנחתן, לכן גם עליו יש איסור.

ולפי זה, מתורץ מה שהקשו הרי "ושמו" נאמר רק על תרומת הדשן. כי הרמב"ם סובר שמה שאמרה הגמרא שיש על תרומת הדשן דין "ושמו", אין הכוונה שיש עליה קדושה לדין מעילה אחרי הנחתה על רצפת העזרה, אלא דין הנחה עם פרטי הדין: שלא יפור וכדומה. אלא, שמפני שיש עליה דינים הריהי "קודש" [ולקמן יבואר בשם הגרי"ז], וכיון שיש עליה שם "קודש", אסור ליהנות ממנה. הלכך, סובר הרמב"ם, שגם על שאר הדשן, הואיל ויש עליו דינים, הריהו "קודש", ואסור ליהנות ממנו.

אבל הראב"ד סובר שדין "ושמו" נאמר על תרומת הדשן בלבד, ובא לומר שתרומת הדשן

להקטרה] עם בשר העולה. ואם פירשו מן הבשר, לא יעלו.

ועוד שנינו שם [פו א]: וכולן, (276) העצמות והגידין וכולי, בין המחוברין לבשר בין אם פירשו, שפקעו [אם פקעו] מעל גבי המזבח, לארץ, לא יחזיר לא צריך להחזיר (277). וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח, לא יחזיר (278).

ויש לדייק: כשפקעה גחלת מעל גבי המזבח,

הוא דלא יחזיר (279), הא, ואילו אם היא עדיין על גבי המזבח, יחזיר הגחלת.

בשלמא לרבי יוחנן, הסובר שיש קפידא בהוצאת הדשן, ניחא, מובן למה צריך להחזיר הגחלת, משום שהתורה אמרה "והוציא את הדשן" (280), לכן יחזירה לקיים מצות הוצאה, אלא, לרב, קשיא, מדוע צריך להחזירה, הרי כבר נשרף ונהיה גחלת ונעשית מצותו (281)?

276. רש"י [שם] מפרש: "וכלן" גם על כל הפסולין שעליהן נאמר "אם עלו לא ירדו". [מבואר לעיל ב ב].

277. רש"י שם.

278. וביתר ביאור: שם בפרק ההוא שנינו על הפסולין שלא יעלו, ואם עלו, לא ירדו. ושם שנינו: "כשם שאם עלו לא ירדו, כך אם ירדו לא יעלו". ודברים אלו העצמות והגידים, כיון שאינם בשר העולה, לכן, אם פקעו וירדו מעל המזבח, אינו צריך להחזירם. הילכך, מדייקת הגמרא, שדבר זה נאמר רק אם ירדו לארץ, ואילו אם נשאר על המזבח, אלא שהם מחוץ לאש, יחזיר.

279. גירסת השיטה מקובצת.

280. בתוס' כתוב "כל" הדשן, וכוונתם שהתורה הקפידה על הוצאת הדשן.

281. וכתבו התוס' בשם השר מקוצי: אין לומר הטעם בהחזרתה משום שעדיין צריך לקיים מצות "תרומת הדשן". [והתוס' מוכיחים שהמשנה מדברת לפני תרומת הדשן, ופקעה קודם חצות, עיין בתוס']. כי כדי לקיים מצות

תרומת הדשן, אינו זקוק לגחלת זו שפקעה והיא עדיין על המזבח, שהרבה דשן יש על המזבח. כלומר, התוס' מחלקים בין מצות תרומת הדשן שהיא על כל האפר, לבין חיוב החזרה כדי לקיים מצות הקטרה שהוא על כל אבר ואבר ועל כל גחלת וגחלת בפני עצמה, הילכך, כשאנו דנים על דין האפר לגבי חיוב קיום מצות תרומת הדשן, יש על כל האפר חיוב, שממנו יותרם הדשן, לפיכך, מודה רב שמועלין בכל האפר עד לתרומת הדשן, מה שאין כן כשאנו דנים על חיוב החזרה, שאינו משום תרומת הדשן, שהרבה דשן יש להרמה, אלא כדי לקיים מצות הקטרת הקרבן על גבי האש, דנים על כל גחלת וגחלת, האם חייב להחזירה. ונאמר בהם הדין שאם פקעו לארץ, אין חיוב להחזירה, ואם פקעה על גבי המזבח, חייב להחזירה. לכן, קשה על רב: למה חייב להחזירה, הלא כבר נעשה גחלת, וכבר נעשית מצותה? ואילו לרבי יוחנן, ניחא, משום דלא נקרא "נעשית מצותה" עד להוצאת הדשן.

וכל זה הוא לפירוש תוס'. ובביאור זה רצו לתרץ קושיהם שהקשו: מה הקושיא על רב, הלא רב יכול לתרץ, שלכן יש חיוב להחזיר, מפני שעדיין לא נתנם תרומת הדשן. אבל בפירוש המיוחס לרש"י מרגיש בקושיא זו, ומבאר בדרך אחרת, שיש לחלק בין

להוכיח כדברי רב, והיא קושיה על רבי יוחנן:

יש לדייק: **טעמא**, כל הטעם שחייב להחזיר כשפקעה והיא עדיין על גבי המזבח, **משום** שהיא גחלת דאית בה ממשא, ולא נגמרה הקטרתה. **הא**, ואילו כבר נעשה אפר, דלית ביה ממשא, ונגמרה הקטרתו, **אפילו** כשפקע, והוא עדיין **לגבי** [על גבי] המזבח, **אין מועלין בו**.

ומתריצין: **אמר לך רב: שאני גחלת**, לכן יחזיר כדי לגמור הקטרתה מפני דאית בה⁽²⁸²⁾ **מששא**, ממשות, ועדיין ראויה להקטרה. ואינה דומה לאפר שאין בו ממשות, וכיון שנעשה אפר, וכבר נתרם תרומת הדשן, אין חיוב להחזירו, ואין בו מעילה.

איבא דאמר לה, יש מי שמסר שמועה זו **להך גיסא**, לצד זה. כלומר, ממשנה זו יש

עד לתרומת הדשן, מפני שכל מקצת ומקצת מהדשן שייך למצות הרמה, כיון שאפשר לתרום ממנו.

ומבואר, שהמיוחס לרש"י סובר כצד הראשון, שהחיוב הוא על כל הדשן, ולכן כתב שדשן האימורין בודאי צריך להחזיר עד חצות "שהרי לא נעשית מצוותן עד שנתרמה תרומת הדשן". ואף הגחלת צריך להחזיר כדי שתישרף ותיעשה דשן, ותקוים מצות תרומת הדשן בכל הדשן, וגם על הגחלת [עיי' שם].

אבל השר מקוצי סובר כצד השני, שאין מצוה על כל הדשן, ולכן סובר ש"כיון דאפשר לקיים מצות תרומת הדשן בשאר הדשן", אין צריך להחזיר כדי לקיים תרומת הדשן.

ועוד מבאר דהשיטה מקובצת [הערה 271] הסובר שצריך לתרום הדשן החדש של אותו היום, סובר כצד הראשון, שהתרומה היא לפטור את הדשן, הילכך פוטר את הדשן של אותו היום דוקא, דהרי הדשן של אתמול כבר נפטר בתרומה של אתמול. ואילו היינו סוברים, שאין מצוה על הדשן שממנו ייתרם, כצד השני, אין חילוק מהיכן יתרום, ואפשר לתרום אפילו מהדשן של אתמול, כי המצוה היא על עצם ההתרמה. ועיי' שם שמאריך בענין.

282. גירסת השיטה מקובצת.

גחלת של עצי המערכה לבין אימורים. ובודאי שחייבים להחזיר האימורים, כדי לקיים מצות תרומת הדשן, ומאימורין אלו לא דיברה כאן הגמרא להוכיח כדברי רבי יוחנן, ועליהם שנינו בסיפא [שם] "איברים שפקעו מעל גבי המזבח, קודם חצות יחזיר ומועלין בהן, לאחר חצות, לא יחזיר ואין מועלין בהן".

אלא שמדובר בגחלת עצים, ולפעמים היא מעורבת בתוך אפר התפוח. ואמרה המשנה, שאם פקעה משם על הארץ, לא יחזיר. ואילו אם פקעה משם והיא עדיין על המזבח, ופקעה מצד זה אל צד זה, יחזיר. ואותה הגחלת לא צריך להחזיר, בכדי לקיים בה מצות תרומת הדשן, אלא, כדי שתישרף ותיעשה אפר.

ועתה, בשלמא לרבי יוחנן ניחא, שחייב להחזיר אפילו אחרי ההרמה עד זמן הוצאת הדשן, אלא לרב קשה, הרי כבר נתרמה תרומת הדשן. וכן כתב המקדש דוד [סימן ו]

ובביאור מחלוקת המיוחס לרש"י ותוס' מאריך במשנת רבי אהרן [סימן ח אות ג], על פי מה שחקר בדין תרומת הדשן. האם המצוה היא על כל הדשן, שממנו ייתרם. כלומר כל הדשן חייב בתרומה [כדוגמת תרומת דגן דהוי טבל עד התרומה], וכשחותה ממנו במחתה שיעור קומץ פטר את כולו. או שהמצוה היא רק עצם ההתרמה. ומכל מקום, מועלין בכל הדשן,

בשלמא לרב, הסובר שאחרי שנתרמה תרומת הדשן אין מועלין, **ניחא. אלא לרבי יוחנן**, הסובר, שעד שלא הוצא לחוץ למחנה עדיין מועלין בו, **קשיא**, למה לא יחזירו הרי עדיין לא נעשית מצותו?

ומתרצינן: **אמר לך רבי יוחנן**: לא נדייק דוקא גחלת, אלא **הוא הרין, דאפילו אפר** יחזיר, מפני שעדיין לא הוצא הדשן, **והיינו טעמא דקתני גחלת, הא (283) קאתי לאשמועינן**, המשנה באה להשמיענו חידוש, **דאפילו גחלת, דאית בה מושא** ולא נגמרה הקטרתה, **כי פקעה מעל גבי המזבח** לארץ, **לא יחזיר**.

סוגית תשלומי מעילה

הנהגה מן הקודש, משלם קרן וחומש, מלבד חיוב הבאת קרבן אשם.

אותם הדמים, קרן וחומש להיכן ינתנו? על כך דנה הגמרא. (284)

אמרה התורה בפרשת מעילה [ויקרא ה] "ואת אשר חטא מן הקודש ישלם, ואת חמישיתו יוסיף עליו", ודרשו חכמים "מן הקודש ישלם", ישלם אותו להקדש [תורת כהנים].

כלומר, אם נהנה מקדשי בדק הבית, ישלם לבדק הבית, ואם מקדשי מזבח, ישלם לקדשי מזבח, ולאותו הקדש. (285) ו"הקדושה שבה לאותו הקדש". (286)

איתמר, הנהנה מבשר קדשי קדשים לפני זריקת דמים, ומן אמורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים, ונתחייב קרן וחומש,

רב אמר: מעות מה שנהנה יפלו לנדבה, היינו לקנות בהן עולות, שמקריבין אותן בזמן שהמזבח עומד בטל (287) ["קיץ המזבח"], והעורות ינתנו לכהנים.

ואילו **לוי אמר**: לא יביאו מהן עולות, מאחר שהעורות לכהנים, (288) אלא **יביא** מהמעות, **דבר שכולו למזבח**, דהיינו קטורת. (289)

283. גירסת השיטה מקובצת.

284. שייכות סוגיא זו לכאן אינה ברורה. ובפרט לפי דברי התוס' לקמן [הערה 309] שדברי רבא [יא א] "הכל מודים", חוזרים לסוגיא הקודמת של מחלוקת רב ורבי יוחנן, וצריך בירור.

285. פירוש הראב"ד בתורת כהנים [ויקרא חובה פרשה יא פרק כ]. ועיין רש"י כריתות [כב א] ורש"ש שם.

286. לשון החזון איש [קדשים סימן לח].

287. כן כתבו התוס'. וכן כתוב בפירוש ב. אבל השיטה מקובצת מחק מתוס' המילים

"לעולת קיץ למזבח", וגרס "לנדבה לעולה". והמיוחס לרש"י כתב: "לקרבנות ציבור". דהיינו לעולת ציבור [תמידים ומוספים].

288. פירוש ב.

289. כמבואר לקמן בברייתא. ולא דוקא קטורת, אלא כל דבר שכולו למזבח, כגון: מנחת נסכים ולבונה. תקנת עזרא.

תוספת ביאור: תשלומי מעילה הקרן וחומש ניתנים למטרה שהדבר ה"נמעל" היה ניתן. ועתה, הנהנה מקרבן, לדוגמא: עולה, ויש בו בשר עצמות גידין וטלפים ועור, יתן דמיו לעולה שיש בו בשר עצמות גידין טלפים ועור, כפי מה שמעל כן ינתן, אבל הנהנה מבשר קדשי קדשים

תניא, שנינו ברייתא כוותיה, כדברי דרב, ותניא כוותיה דלוי⁽²⁹⁰⁾.

תניא כוותיה דלוי: מעילה זו להיכן הולכת? תלמידים הלמידין לפני חכמים⁽²⁹¹⁾ אומרים: יביא דבר שכולו למזבח. ומפרשת הגמרא: מאי ניהו? מה הוא דבר שכולו למזבח? קטרת⁽²⁹²⁾.

תניא כוותיה דרב: הנהנה מדמי הטאת

ממקצת⁽²⁹³⁾ המעות שהפריש לצורך קניית קרבן חטאת, ומדמי אשם,

אם בא לשלם⁽²⁹⁴⁾ עד שלא קרבה הטאתו, יתן את דמי המעילה לבעל הקרבן, והוא יוסיף, את דמי המעילה לדמי החטאת שנשאר לו, ויביא הטאתו, חטאת שמינה, וכן אם בא לשלם, עד שלא קרבה אשמו, יוסיף ויביא אשמו.

מעילה הלכה י' שלכן פסק הרמב"ם כרב, משום שאין ללוי ראייה מברייתא, כשם שיש לרב, מפני שלוי עצמו שנה הברייתא.

292. והיינו, שימסרם לציבור, שהרי אין קטורת באה משל יחיד. תוס' מנחות [נ א]. ועיין תקנת עזרא ומשנת רבי יעקב.

293. המיוחס לרש"י.

294. כתבו התוס': אין לפרש ש"נודע לו" מעילתו קודם שקרבה חטאתו, שאם כן, מה שנאמר בסיפא "כבר קרבה חטאתו" יתפרש ש"נודע לו" אחרי שקרבה חטאתו, ונצטרך לומר, שדינו הוא לילך לים המלח, ואי אפשר לומר כן, כי ברור שאם נודע לו לאחר הבאת חטאתו, וכבר נתכפר, אין המעות הולכות לים המלח, אלא לנדרבה, כדעת רבה לקמן [י א].

אבל במיוחס לרש"י מפרש, שתלוי אם "נודע לו" קודם כפרתו שאז יצרף דמי מעילתו לדמי חטאתו [ברור, שמדובר שעוד לא קנה בהמה לחטאת], ואם "נודע לו" לאחר שכבר קרבה חטאתו, יוליך דמי המעילה לים המלח. וכתבו האחרונים, שבמיוחס לרש"י גם כן סובר כן למסקנה, אלא מפרש לפי ההוה אמינא. והרמב"ם [פרק דמהלכות מעילה הלכה ז] סובר כדברי התוס'.

או מאימורי קדשים קלים שכולו למזבח [ועל הבשר אין עצמות וגידין ועור] אינו יכול לתת דמיו לקרבן שיש בו עצמות וגידין ועור, הילכך סובר לוי שיתן קטורת, שהוא דבר שכולו למזבח.

ואילו רב סובר שיתנם לקיץ המזבח, על אף שאינו כולו למזבח. ועיין בתקנת עזרא שהקשה על דברי רב, וכי למה יתן את המעות לדבר שאינו כולו למזבח, הלא מעל בדבר שכולו למזבח? עיין שם.

המשך חכמה [סוף פרשת ויקרא] מביא שנאמר שם בתורה "ואת אשר חטא מן הקודש ישלם ואת חמישיתו יוסיף עליו ונתן אותו לכהן". ולכאורה, מה השייכות לכהן לתשלומי מעילה? [הרשב"ם מפרש: את איל האשם], אלא, מכאן למד רב דינו, שיש לכהן שייכות עם מעילה, לכל הפחות לגבי העור.

290. גירסת השיטה מקובצת.

291. אמרה הגמרא במסכת סנהדרין [יז ב] שכל מקום שאיתמר "למידין לפני חכמים", היינו "לוי" שלמד לפני רבי. וכן פירש כאן המיוחס לרש"י. אבל התוס' סירבו לפרש כן כאן בסוגיתנו, כי מעולם לא נזכר לוי בברייתא. ועוד, כי אין זו שיטת הגמרא שיבא לוי ראייה מדברי עצמו. וכתב הר"י קורקוס [פרק מהלכות

ואם כבר קרב חטאתו⁽²⁹⁵⁾, מה יעשה באותן מעות, הלא אינו יכול לצרפם לחטאתו? ילכו המעות לים המלח, כלומר, במקום שאי אפשר להוציאן משם. כדין

חטאת שנתכפר בעליה באחרת, שהיא מתה [והיא מ"חמש חטאות המתות"⁽²⁹⁶⁾], לפיכך, המעות ילכו לים המלח⁽²⁹⁷⁾, והוא במקום מיתה.

295. הרמב"ם מוסיף עוד, שאף אם הפריש את המעות, אלא שלא צירפם לדמי החטאת, ילכו לים המלח.

וזה לשונו [שם] "הנהנה מדמי חטאת עד שלא קרבה חטאתו, יוסיף חומש על מה שנהנה ויביא בדמיו חטאת, ויביא קרבן אשם על מעילתו. וכן אם נהנה מדמי אשם עד שלא קרב אשמו, יוסיף חומש ויביא בדמיו אשמו, ויביא אשם אחר למעילתו, שקרבנות המזבח מעילתן לקרבנות המזבח וקדשי בדק הבית מעילתן לבדק הבית. נודע לו שמעל ואחר כך קרבה חטאתו ועדיין לא הפריש מעילתו, או שהפרישה ולא כללה בדמי חטאתו, יוליך המעילה וחומשה לים המלח".

ועיין בקרן אורה המאריך בדברי הרמב"ם. סיכום: הנהנה מדמי חטאת, אם ישנה אפשרות לצרף דמי המעילה לדמי חטאת ואשם, יצרפנה ויביא חטאת שמינה, ואם אי אפשר לצרף, כגון: שכבר קרב חטאתו או שכבר הפרישה, יוליך דמי המעילה לים המלח. וכתב הלקוטי הלכות, שהוא הדין אם נהנה מן החטאת עצמה, ולא מדמיה, דהיינו שהחטאת כבר הוקדשה, ואין לצרף אליה מעות, יוליך המעות לים המלח.

ופשוט הוא, והוא דין הנאמר בברייתא בסיפא "כל קרבנות המזבח, למזבח". והגמרא מעמידה לה אליבא דרבנן, ואילו רבי שמעון יסבור שיוליך המעות לים המלח. עיין בהמשך הסוגיא.

296. חמש חטאות פסולות שדינן למות, דהיינו, שאין דינן לרעות עד שיפול בהם מום ויפדו אותם, כשאר פסולי המוקדשין, אלא, סוגרים אותן ברפת ומונעים מהם מזון עד שימותו,

והלכה היא למשה מסיני. ואלו הן: ולד חטאת, תמורת חטאת, מתו בעליה, נתכפרו בעליה באחרת, עברה שנתה.

297. לעיל [הערה 5] מובא דעת הנתיבות המשפט שגדר מעילה בקדושת הגוף, הוא מדין כפרה. להבדיל ממעילת קדושת בדק הבית שגדרה מדין גזילה. אבל הגרש"ש בספרו שערי יושר [שער ג פרק כג], מוכיח, שהוא מדין תשלומי גזילה ולא מדין כפרה, ממה שכתבו התוס' במסכת כתובות [ל] דכל שמשלם מדין כפרה, חייב בספק, וכשהוא מסופק אינו יוצא ידי כפרתו עד שיביא כפרתו. ואילו בספק מעילה, פטור לשלם קרן וחומש, עיין שם שמוכיח כן. ובשלמא אם התשלומין הם מדין תשלומי גזילה, מובן מדוע פטור בספק, ככל ספק ממון. אבל אם כדברי הנתיבות שהוא מטעם כפרה, קשה, למה פטור מספק. וכתב, שהיא ראייה שאין עליה תשובה. וכן סובר הגר"ח בחידושו על הרמב"ם [הלכות מעילה]. הקהלות יעקב [פסחים סימן כ], מוכיח מכאן, שאינו מדין גזילה כדברי הגרש"ש. עצם תשלום מעילה שיש אופן שהדמים ילכו לים המלח, מוכיח שאינו תשלומי גזילה.

וסברתו היא: לו יצויר בהדיוט הנגזל, שמאיזה סיבה היא, אינו יכול לזכות בתשלומי הגזילה, וכי יוחזר לו הגזילה כדי שילך לאיבוד? הרי תשלומי גזילה הוא למלאות הפסד הנגזל? ולמה אמרו כאן יוליך לים המלח?

אלא, הוא דין השבה. דומה לדין "והשיב את הגזילה", שנאמר אף בגזל חמץ ועבר עליו הפסח, וחייב להחזיר, ואומר לו: "הרי שלך לפניך", על אף שאין להנגזל שום תועלת מכך.

או מן הבשר:

הנהנה מקדשי קדשים לפני זריקת דמים, ואימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים, דמי מזה שנהנה יפלו לנדבה, [כדברי רב!].

הנהנה מכל קרבנות מזבח, ינתנו דמי המעילה, למזבח⁽²⁹⁹⁾.

קרבנות קדשי בדק הבית, כלומר, אם נהנה מקדשי בדק הבית, יפלו דמי המעילה לבדק הבית⁽³⁰⁰⁾.

קרבנות ציבור⁽³⁰¹⁾, הנהנה מהם יתן דמי

וכן אם כבר קרב אשמו, יפלו אותן המעות לנדבה. פירוש: קיימא לן: כל שאילו היה חטאת היתה מתה, אם הוא אשם, רועה עד שיפול בו מום וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לפיכך, אותן דמי מעילה יפלו לנדבה. והיינו: לשופר, והוא תיבה שבמקדש, וממעות אלו היו מביאין קרבנות ציבור⁽²⁹⁸⁾.

עד כאן דיברה הברייתא בנהנה ממעות שהופרשו לצורך חטאת ואשם, ודינם הוא, שאם עדיין יכולים לצרף המעות לקרבן, מצרפין. וכשאי אפשר, אזי, דמי חטאת לים המלח ודמי אשם לנדבה. וממשיכה הברייתא לבאר דין נהנה מן הבהמה עצמה

אלא, ההחזרה היא דין של קיום מצוה על הגולן. וכמו כן בתשלומי מעילה.

298. מבואר במסכת שקלים [פרק ו משנה ה'].

299. המיוחס לרש"י פירש: לנדבה. [ונכנראה כוונתו: לקרבנות ציבור, כשם שפירש לעיל הערה 287].

ובפירוש ב כתב: פירוש: יקח דבר שהוא למזבח.

300. ומוסיפים התוס': ואפילו אם מתו הבעלים, כלומר, מי שהקדיש אותם לבדק הבית, בכל זאת יפלו דמי המעילה לבדק הבית. משום, שאם הקדישום, כבר אינם של המקדיש אלא של "הקדש". [ראה בהערה הבאה].

301. כתבו התוס': פירוש אף אם מתו אותו הדור בעלי אותו הקרבן ציבור. מכל מקום ה"ציבור" קיים כי דור הולך ודור בא. [קהלת א]. ואם נצרף דברי תוס' אלו עם דברי התוס' המובאים בהערה הקודמת יצא. שכוונת תוס'

היא, שהרי אמרה הברייתא שהנהנה מדמי חטאת עד שלא קרבה חטאתו, יתן קרן וחומש לבעל החטאת, והוא יצרפם לחטאתו, מוכח שדמי המעילה "שייכים" [באופן מוגבל] לבעל הדבר שהקדיש את הקרבן או הפריש את המעות, אם כן, הקשו, אם מתו בני אותו דור, למי "ינתן"? ותירצו, שאין "ציבור" מתים, כי דור הולך ודור בא, וה"ציבור" לעולם קיים. וכן לעיל, כיון ששייך ל"הקדש" אחרי שהקדישם המקדיש, לא איכפת לן אם המקדיש חי או כבר מת.

אבל, הצאן קדשים הבין כוונת תוס' להקשות, שאם מעל בחטאת ציבור, ואם מתו בני אותו הדור, למה לא יאמר ההלכה שחטאת שמתה בעליה תמות? ואם כן, אין מועלים בה [כמבואר דף ג א שאין מועלים בחמש חטאות המתות]? והקשה הצאן קדשים, הרי מבואר במסכת תמורה [טו א] שאין דין חטאת שמתה בעליה בחטאת ציבור ואינה מתה. אם כן, מה הקשו התוס'.

וצריך עיון. מה הקושיא על תוס', הלא זהו תירוצו של תוס'. עיין שם במסכת תמורה,

המעילה לנדבת צבור⁽³⁰²⁾.

ומקשינן: הא גופה קשיא, הברייתא קשה, ויש בה סתירה בין הרישא לסיפא,

ברישא קתני⁽³⁰³⁾: אם בא לשלם עד שלא קרבה הטאתו, יוסיף ויביא הטאתו. משקרבה הטאתו, ילכו לים המלח.

ואילו בסיפא קתני: כל קרבנות המזבח, למזבח, משמע כל קרבנות, כולל חטאת, ולא שנא דאיכפור בעלים, אף אם כבר נתכפרו הבעלים, ולא שנא היכא דלא

איכפור, אם עדיין לא נתכפרו הבעלים, יפלו למזבח והיינו לנדבה.

ועתה קשה, רישא רבי שמעון היא, דאמר: כל הטאת שכיפרו בעליה תמות,

ואילו סיפא, שאמרה שהמעות אינן הולכות ל"מיתה", כלומר, שלא ילכו לים המלח, אלא יפלו לנדבה, על אף שכבר נתכפרו בעלים, היא כרבנן⁽³⁰⁴⁾.

וקשה, וכי רישא רבי שמעון, וסיפא א-י רבנן?⁽³⁰⁶⁾

יש הסוברים, שזה רק כשנתכפר בשניה, ואחרי הכפרה נמצאה הראשונה, הילכך תמות, מאחר שהראשונה נדחתה. אך כשנמצאה הראשונה, והיא קרבה, לא תמות השניה, אלא תרעה, כיון שהשניה לא נדחתה, היות שמתחילת הפרשתה היא הופרשה לשם אבירת הראשונה, וכשנמצאה הראשונה, היא לא נדחית ממש. ובאופן זה לא נאמרה ההלכה למשה מסיני שהיא תמות. ולעומת זאת, יש תנאים הסוברים, שבכל אופן, בין אם נתכפר בראשונה ונשארה השניה, ובין אם נתכפר בשניה ונשארה הראשונה – תמות.

במסכת תמורה [כג א] סובר רבי אבא שמחלוקת זו היא בין רבי, הסובר שאף אם נתכפרו הבעלים בראשונה תמות השניה, ובין חכמים, הסוברים שלא תמות אלא תרעה.

והתוס' [וכן בפירוש המיוחס לרש"י] סוברים, שבכך נחלקו גם רבי שמעון עם רבי יהודה, שאליבא דרבי שמעון אמרה הגמרא [שם ב], שהוא סובר שבכל אופן, בלי יוצא מן הכלל, בהמת חטאת שלא קרבה, מתה [ואף בחטאת ציבור. שם טו א].

הילכך, מבארים התוס', שזוהי כוונת הגמרא במה שאמרה "רישא רבי שמעון". כי הוא

שהטעם שאין דין "חטאת מתה" בציבור, מפני שאין ציבור מת?

302. המיוחס לרש"י מפרש ל"שופרות". אבל הרמב"ם [על פי גירסתו בתוספתא] כתב [פרק ג מהלכות מעילה הלכה י]: יפול מה שנהנה "ללשכה". וכתב שם הכסף משנה בשם הרא"ש, שהיינו ל"שיירי לשכה" והוא לבדק הבית [מבואר שם במסכת שקלים].

303. גירסת השיטה מקובצת.

304. עיין הערה 306 באריכות דברי רבי שמעון ומחלוקתו עם חכמים.

305. גירסת הצאן קדשים.

306. התוס' מאריכים כאן, ונביא תמצית דבריהם על פי דברי השיטה מקובצת. [עיין רש"ש וקרן אורה, וכנראה שלתוס' היתה גירסא אחרת בגמרא במסכת תמורה].

חטאת שאבדה ונתכפרו בעליה באחרת, תמות, והיא מחמש החטאות המתות. ונחלקו תנאים בדבר.